

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „ALEXANDRU PHILIPPIDE”, IAȘI
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN – ALEXANDRU ROSETTI”, BUCUREȘTI
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ „SEXTIL PUȘCARIU”, CLUJ-NAPOCA

**LEXICOGRAFIA ACADEMICĂ ROMÂNEASCĂ.
PROVOCĂRILE INFORMATIZĂRII
AcadLexi 2025**

Volumul cuprinde lucrări prezentate la ediția a XIV-a a Colocviului cu participare internațională „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”. AcadLexi 2025 (<https://philippide.ro/acadlexi.html>).

Coordonatori de volum: Elena Isabelle Tamba, Mariana Nastasia

Editori:

Alexandru Anghelina
Iulia Barbu-Comaromi
Călina Ciocoiu
Alexandra Ilie
Mircea Minică
Andreea-Nora Pușcaș

Referenți științifici:

Conf. univ. dr. Ana-Maria Minuț
CS I dr. Gabriela Haja

Coperta: Lucian Săcrieru-Dragomir

ISSN: 3008-6159

ISSN-L: 3008-6159

DOI: https://doi.org/10.52257/30086159_2025

© 2025 Editorii volumului. Toate drepturile rezervate.

Universitatea Babeș-Bolyai

Presa Universitară Clujeană

Str. Hasdeu nr. 51

400371 Cluj-Napoca, România

Tel./fax: (+40)-264-597.401

E-mail: editura@ubbcluj.ro

<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „ALEXANDRU PHILIPPIDE”, IAȘI
INSTITUTUL DE LINGVICĂ „IORGU IORDAN – ALEXANDRU ROSETTI”, BUCUREȘTI
INSTITUTUL DE LINGVICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ „SEXTIL PUȘCARIU”, CLUJ-NAPOCA

ACTELE COLOCVIULUI INTERNAȚIONAL „LEXICOGRAFIA ACADEMICĂ ROMÂNEASCĂ. PROVOCĂRILE INFORMATIZĂRII” AcadLexi 2025

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2025

SUCCESUL *DEXONLINE*, SUCCESUL COOPERĂRII

ANCA ALEXANDRU*, RADU BORZA**

Ce este și de ce există *dexonline*?

Lansat în 2001 ca proiect informatic personal al lui Cătălin Frâncu, student informatician la Massachusetts Institute of Technology în acea perioadă, *dexonline* și-a propus digitalizarea *Dicționarului explicativ al limbii române* (DEX). În fază inițială, proiectul se adresa studenților români din campus, dar apoi s-a extins pentru a acoperi o nevoie evidentă a românilor din diaspora și a românilor în general: necesitatea consultării facile a unui dicționar de limbă română, inexistent în format electronic în acel moment.

Un an mai târziu, proiectul a fost descoperit de Federația Română de Scrabble, care a cristalizat rapid o rețea de voluntari (cca 200) pentru a satisface în mod ideal cerințele regulamentare ale jocului, ce admit folosirea dicționarului pentru verificarea cuvintelor. Această primă *cooperare* a fost esențială pentru dezvoltarea *dexonline*. În câteva luni, cu ajutorul voluntarilor jucători de scrabble, digitalizarea DEX a fost finalizată (Frâncu, Borza 2020: 123) și proiectul considerat încheiat.

Arhitectura informatică este așadar creată de *dexonline*. Implementarea este executată de *dexonline*. Procesul de digitalizare este conceput, organizat și realizat de *dexonline*, pornind de la formatul de bază „dicționarul de hârtie” și ajungând la varianta electronică, așa cum apare ea pe site. Însă dicționarul în sine nu este creația *dexonline*: DEX-ul este dicționarul românilor, creat de Academia Română, organismul înființat în 1866 cu acest scop: să creeze, să controleze, să decidă și să actualizeze conținutul dicționarului limbii române.

În acest context și, repetăm, proiectul fiind considerat încheiat, conform planului nostru inițial, fondatorul și voluntarii *dexonline* au considerat firesc să ofere Academiei Române rezultatul muncii lor: site-ul, baza de date, serverele ... tot ce ține de gestionarea acestui bun informatic, în speranța că instituția avizată îl va prelua și va continua munca. Astfel, începând din 2004, timp de aproape 5 ani, *dexonline* a trimis constant e-mailuri¹ și a solicitat întrevederi conducerii Academiei Române și directorului Institutului de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” pentru a duce la bun sfârșit acest deziderat. Din păcate (sau din

* Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, str. Domnească, nr. 47.

** Asociația *dexonline*, București, str. Remetea, nr. 20.

¹ Dovezile acestor încercări de a contacta Academia Română pot fi puse la dispoziție oricărui doritor.

fericire?), *dexonline* nu a primit răspuns la nici măcar una dintre încercările de a stabili un contact ... ceea ce se traduce printr-un eșec.

Dicționarul deja digitalizat, predarea către Academie ignorată, ce rămâne de făcut? Cum un succes vine întotdeauna la pachet cu emoții de satisfacție și entuziasm, proiectul nu putea fi abandonat, ci doar continuat. Echipa *dexonline* a decis să-l îmbogățească cu mai multe unelte pentru limba română. Zis și făcut. După un sfert de veac, *dexonline*, cu cele aproape 100 de dicționare digitalizate (dintre care deocamdată doar 41 în procent de 100%), este liderul incontestabil al lexicografiei digitale românești. O arată statisticile: aproximativ 300 de milioane de căutări în 2024. O arată și realitatea înconjurătoare: *dexonline* a devenit instrument școlar (Crișan *et al.* 2024) și de uz general. Elevii (cf. Euronews Romania 2024), studenții, profesorii, traducătorii, scriitorii (Vasilescu 2022), vorbitorii obișnuiți și... desigur, filologii și cercetătorii Academiei Române utilizează curent *dexonline*!

În mod evident, *dexonline* este un proiect de succes, am putea spune chiar o minune, dacă ținem cont de faptul că este creat și întreținut în întregime de un grup de voluntari, în sensul propriu al termenului: „persoană care se oferă să facă un serviciu de bunăvoie și *dezinteresat*”, adică fără finanțare.

Succesul *dexonline*

Declanșatorul acestui articol a fost masa rotundă a colocviului AcadLexi din 2023 (Berindei *et al.* 2023) unde, pe ordinea de zi, s-a aflat și subiectul *dexonline*, dar din păcate, niciun reprezentant al *dexonline* nu a participat ca să poată răspunde direct întrebărilor și observațiilor cercetătorilor privind succesul *dexonline* sau competențele voluntarilor. De aceea, în acest articol ne propunem să explicăm modul în care lucrăm pentru a arăta că nimic din ceea ce facem pentru *dexonline* nu depășește competențele și calificările noastre, de unde și succesul.

Înainte de a oferi aceste răspunsuri, propunem un mic excurs gnoseologic pentru a stabili cum se aplică conceptul de succes la o întreprindere precum *dexonline*, pentru a putea ține cont în același timp și de contextul în care a fost obținut.

Când cineva vorbește despre succes, cu siguranță nu se gândește la ceva vag, succint și limitat precum reiese din definiția prezentată în DEX, reperul lexicografic al utilizatorului mediu:

SUCCES, succese, s. n. Rezultat favorabil, pozitiv (al unei acțiuni); reușită, izbândă. (DEX 2009: 1068)

În realitate, „rezultatul favorabil” la care face referire dicționarul este un complex de factori care depinde mult de nivelul de formalism dorit și de pragmatismul celui care explică. Privind și din perspectiva managerială, un proiect poate fi numit de succes dacă îndeplinește simultan cel puțin trei condiții (Wysocki 2015: 341–352):

- obiectivele proiectului au fost îndeplinite;
- termenele stipulate au fost respectate;

- s-a încadrat în buget.

Criterii suplimentare se pot adăuga în această listă (Project Management Institute 2018: 35):

- lucrarea are calitatea promisă, este funcțională și utilizabilă;
- beneficiarii sunt satisfăcuți;
- executantul își continuă activitatea și după finalizarea proiectului;
- lucrarea are un impact pozitiv pe termen lung.

Desigur, dacă „proiectul” ar fi fost executat de o companie sau eventual la comanda unei companii, am fi putut evalua acești indicatori obiectivi pentru a ajunge la o concluzie. Având în vedere însă că la *dexonline* nu au mai fost definite obiective clare – cu excepția celui inițial: digitalizarea DEX –, că bugetul a fost zero și că nu au existat constrângeri privind termenul de realizare, nu putem trage nicio concluzie folosind această metrică, astfel că va trebui să definim sau să măsurăm succesul în alt mod.

Tehnic vorbind, *dexonline* este mai mult decât un proiect: este un program de digitalizare și de actualizare digitală a limbii române începând cu dicționarele ei.

Dacă am dori să evaluăm în mod obiectiv și absolut succesul unei platforme similare cu *dexonline* ar trebui să folosim unele criterii de măsurare a succesului, cunoscute în jargonul corporatist (orientat către management) ca KPI – indicatori cheie de performanță:

- *Trafic și angajament*: număr de vizitatori unici și afișări de pagină; timpul mediu petrecut pe site; rata de revenire a utilizatorilor; numărul de căutări efectuate; popularitatea în motoarele de căutare pentru termeni relevanți.

- *Calitatea și anvergura conținutului*: numărul de definiții, etimologii, sinonime, antonime etc. disponibile; frecvența actualizărilor și adăugărilor de cuvinte noi sau sensuri noi; corectitudinea și acuratețea informațiilor oferite (feedback de la utilizatori, audituri interne); diversitatea surselor lexicografice integrate.

- *Comunitate și contribuții*: numărul de utilizatori înregistrați; numărul și calitatea contribuțiilor primite (sugestii de cuvinte, corecturi, exemple de utilizare); nivelul de interacțiune pe forum sau alte canale de comunicare (dacă există).

- *Impact și recunoaștere*: mențiuni în presă, publicații academice sau alte surse relevante; parteneriate cu instituții de învățământ sau culturale; feedback din partea utilizatorilor (review-uri, referințe).

- *Performanță tehnică și accesibilitate*: viteza de încărcare a site-ului; disponibilitatea site-ului (uptime); accesibilitatea pe diferite dispozitive (desktop, mobil, tabletă, tablă interactivă, kindle etc.); ușurința în utilizare (UX/UI).

- *Sustenabilitate financiară (dacă este cazul)*: venituri din donații, publicitate (dacă este cazul) sau alte surse; capacitatea de a acoperi costurile de funcționare și dezvoltare.

Există mai multe unghiuri din care putem evalua succesul, cel puțin patru perspective: creator, curator, utilizator și comunitatea academică. Acestea se întrepătrund până la punctul în care este imposibil să le separăm.

Vom începe cu ce am prezentat deja la început, ceea ce este, evident, parte a succesului *dexonline: interesul publicului*. Statisticile pe care le-am indicat în prima secțiune califică *dexonline.ro* ca proiect de succes: există interes nu numai din partea elevilor, ci și din cea universitară și chiar academică. Găsim peste 5000 de citări ale *dexonline* în articole științifice². De asemenea, zona întreprinzătorilor este relativ bine reprezentată (în special comunitatea traducătorilor și a scriitorilor). Acestea ne conduc la alt criteriu de evaluare a succesului: *impactul cultural și educațional*.

Altă dimensiune pe care am explorat-o în prima secțiune este *comunitatea implicată*. Voluntarii inițiali de la Federația Română de Scrabble, voluntarii ingineri (zona de informatică, infrastructură și proiectare/arhitectură), voluntarii moderatori care s-au atașat de proiectul *dexonline*: toți aceștia reprezintă o comunitate care permite proiectului să existe, oferindu-i (cu cheltuieli foarte mici) *sustenabilitate* – lucru de importanță majoră în cazul nostru. Pentru că dacă evaluăm *sustenabilitatea financiară* a proiectului – alt indicator important, din păcate la care stăm prost –, ne dăm seama că *dexonline* nu ar putea exista fără acești voluntari care își oferă timpul (și uneori și banii) pentru a permite ca această unealtă utilă să existe în continuare.

Am ajuns, astfel, la *utilitate*, criteriu de sine stătător, dar care se corelează (cel puțin în cazul nostru) cu impactul și interesul publicului, despre care am vorbit mai sus, dar și cu *inovația* – căci o unealtă (fie ea digitală) este utilă dacă reușește să creeze noi funcțiuni pentru utilizatori – sau cu *adaptabilitatea* proiectului la nevoile și dorințele utilizatorilor. Desigur, asta implică un dialog constant cu utilizatorii și un efort continuu de filtrare a ideilor (fie servite direct de utilizatori, fie generate de schimburile de opinii dintre voluntari și utilizatori). Din acest motiv, am fost capabili să oferim publicului (și „pieței” în general) lucruri de care uneori nici nu știa(m) că este nevoie.

Am experimentat și am câștigat: fie utilizatori noi, fie ... experiență! Adaptabilitatea ne-a permis să transformăm capacitatea redusă de a obține finanțări din handicap în avantaj: a trebuit să maximizăm *performanțele tehnice* pentru a putea susține traficul în creștere cu minim de cheltuieli. Desigur, *exceleța* este motorul care ne-a împins către forțarea limitelor pentru obținerea succesului³.

În particular, definirea succesului pentru *dexonline* poate fi rezumată astfel:

• *Resursă lingvistică de referință*: consolidarea poziției ca cea mai completă, corectă și accesibilă sursă de informații lexicografice pentru limba română;

² V. https://scholar.google.com/scholar?hl=ro&as_sdt=0%2C5&q=%22dexonline.ro%22&btnG=.

³ Pandemia are rolul ei: sistemul educațional din România nefiind „educat” pentru învățământul la distanță, în special în cazul școlilor primare și a gimnaziilor, am preluat tacit o mare parte din aceste atribuții, bucurându-ne de efortul făcut de a menține site-ul funcțional, lipsurile financiare fiind compensate de soluții de optimizare care au echilibrat afluxul de noi utilizatori.

- *Impact cultural și educațional*: contribuția activă la promovarea și cultivarea limbii române, sprijinind educația și înțelegerea corectă a vocabularului;

- *Comunitate activă și implicată*: dezvoltarea și menținerea unei comunități de utilizatori și contribuitori pasionați, care participă la îmbogățirea și actualizarea constantă a conținutului;

- *Inovație și adaptabilitate*: capacitatea de a integra noi tehnologii și de a răspunde nevoilor în continuă schimbare ale utilizatorilor în era digitală;

- *Sustenabilitate*: asigurarea resurselor minimale necesare pentru funcționarea, dezvoltarea și modernizarea continuă a platformei (imposibilă fără voluntariat).

Este necesar să clarificăm și unele aspecte ale succesului care nu țin neapărat de premeditare, nici măcar de voința noastră. Noțiunea însăși de succes a evoluat mult de-a lungul timpului pentru *dexonline*: în 2003⁴ succesul maxim la care îndrăzneam să ne gândim era lista digitalizată a definițiilor din DEX, ediția 1998. Mai târziu cu 20 de ani, ideea noastră de succes s-a maturizat: navigarea la click, modul avansat bidirecțional de flexiune, asocierea cuvintelor cu articole, navigarea „etimologică”, dicționarul vizual ... ca să enumerăm doar câteva dintre funcționalitățile adăugate ulterior, ce astăzi par lucruri firești pe care ne dorim să le îmbunătățim.

Alt exemplu care merită menționat este faptul că succesul la public, mai exact sub forma traficului generat de utilizatori pe site-ul nostru, nu a fost niciodată pus pe lista de obiective. Mai mult, aproape cinci ani nici nu am cunoscut impactul pe care îl avem... S-a „întâmpat” să acoperim cu nevoile noastre o nișă dorită de public (dar necerută explicit de nimeni niciodată). Iar când vorbim de trafic, lumea se gândește imediat la câștigurile financiare. În realitate, traficul se traduce inițial în cheltuieli mai mari (cu infrastructura). Desigur, traficul ar putea fi convertit în bani folosind reclame, însă asta s-ar repercuta asupra performanței site-ului⁵ și asupra experienței pe site a utilizatorilor. Deocamdată am ales să nu adăugăm reclame, dar nu putem face nicio promisiune pentru viitor.

Pentru că tot vorbim de trafic, trebuie să menționăm și că o parte a acestuia este generat de motoarele de căutare. Avantajul nostru este dat de prezența noastră pe Internet de peste 20 de ani și de calitatea paginilor, căci algoritmul Google (încă) îi ajută pe cei care au conținut original, prezență online îndelungată și este căutat de utilizatorii Google.

Extras din portofoliul colaborărilor

Cum în titlul lucrării am amintit de colaborare ca parte inseparabilă a succesului întreprinderii noastre, considerăm că este necesar să dăm câteva exemple; practic vom rezuma istoria colaborărilor prin cele care au avut cel mai mare impact în obținerea succesului (chiar insuccese fiind unele dintre ele):

⁴ V. arhiva: https://web.archive.org/web/20031207170303/http://dexonline.ro/search.php?cuv=a*

⁵ După renunțarea la Google Analytics, unealtă indispensabilă pentru cumpărătorii de reclame, încărcarea unei pagini oarecare a scăzut de la 4–5 secunde la circa jumătate de secundă.

- 2003: FRSc – DEX 1998 este digitalizat în mai puțin de un an; rezultat: s-a creat o emulație de voluntari și de moderatori;
- 2004: prima încercare⁶ de a colabora cu Institutul de lingvistică din București: eșuată;
- 2005: patru colegi informaticieni și jucători de scrabble⁷ creează „flexonline”, prima versiune de motor de flexionare pe baza DMLR (Lombard, Gâdei 1981) – practic primii voluntari, nucleul-constantă a proiectului până astăzi;
- 2005: colaborare cu Ministerul Educației: *dexonline* devine *open source* și *open data* pentru a permite ca edu.ro să preia datele⁸;
- 2009: se alătură Laura Gellner și Laurențiu Bașchir: se creează premisele extinderii către dicționare vechi: DLRLC (I: 1955), Scriban (1939), Șăineanu (1929);
- 2011: Dorelian Bellu: cuvântul zilei și cuvântul lunii, pagina de Facebook;
- 2016: Miolk (agenție de arhitectură): se creează nucleul de desenatori pentru cuvântul zilei și cuvântul lunii;
- 2018: Anca Alexandru: gestionare definiții, topul căutărilor, contul Instagram;
- 2019: altă încercare⁹ de a colabora cu Institutul de lingvistică din București – începută, dar stinsă din motive neclare (pentru noi);
- 2019: colaborare cu Departamentul de dialectologie din cadrul Academiei Române în vederea digitalizării *Atlasului lingvistic român* (Pușcariu *et al.* 1938);
- 2021: Ana-Maria Barbu, cercetător la Institutul de lingvistică din București: colaborare din care a rezultat aplicația *cusurgiu.ro* și raportul media creat în 2022 (Barbu 2022) – proiect abandonat;
- 2025: Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați: peste 50 de studenți au făcut practică la *dexonline*, corectând definiții din *Dicționarul limbii române*, Editura Academiei, 2010.

Insuccesele *dexonline*

Echipa *dexonline* consideră că insuccesul este la fel de important precum succesul, poate chiar mai important, dacă ne gândim la învățămintele trase. Din acest motiv, nu putem trece mai departe fără a discuta cele mai supărătoare eșecuri ... Pe primul loc plasăm *lipsa de resurse* pe care o întâmpinăm la *dexonline*, având deopotrivă deficit de resurse financiare, dar și de resurse umane.

⁶ Încercarea de contact s-a făcut pe toate canalele disponibile la acel moment, inclusiv e-mailuri directe către conducerea Academiei și către directorul Institutului de lingvistică din București.

⁷ Radu Borza (informatician), Cătălin Frâncu (informatician), Matei Gall (jucător de scrabble), Octavian Mocanu (informatician și jucător de scrabble).

⁸ V. arhiva: <https://web.archive.org/web/20041127032552/http://dictionare.edu.ro:80/>.

⁹ Discuții la sediul Academiei între Adina Dragormirescu și Emanuela Timotin din partea Institutului, respectiv Cătălin Frâncu și Radu Borza din partea *dexonline*. Ne-am oferit serviciile (ca voluntari) în zonele în care excelăm (informatică și zonele adiacente), precum și experiența de 20 de ani în depistarea neconformităților din materialele lexicografice (în particular, verificarea semiautomată a DOOM³ înainte de publicare). În aceeași întrevvedere, am obținut promisiuni că *dexonline* va primi variantele digitale ale următoarelor ediții ale DOOM și DEX pentru a le publica pe site, lucru care nu s-a mai întâmplat, în ciuda încercărilor noastre.

Întrebarea pe care o primim frecvent este cum se poate ca o organizație care lucrează cu voluntari să aibă probleme financiare, dacă lucați voluntar, de ce ați avea nevoie de bani? Orice organizație are nevoie de finanțe pentru a funcționa, căci, chiar dacă majoritatea treburilor sunt realizate de voluntari, anumite lucruri materiale nu pot fi înlocuite (de exemplu, serverele sau licențele de software). Din acest punct de vedere, modelul standard pe care l-am ales – *altruism contra altruism* – nu funcționează: donațiile sunt insuficiente, sponsorizările, inexistente, iar granturile nu există în condițiile în care nu am găsit specialiști voluntari care să scrie proiectele. Desigur, este un cerc vicios: nu ai donații, nu-ți permiți să plătești persoane specializate în a obține donații sau sponsorizări. Am încercat să compensăm noi aceste lipsuri, însă fără succes. Ca atare, este pusă în pericol dorința noastră de a păstra site-ul doar pentru informare, la adăpost de agresivitatea publicității.

În ceea ce privește resursele umane deficitare, deoarece nu avem resurse financiare ne bazăm pe voluntari, însă, voluntariatul nu acoperă toate pozițiile necesare funcționării optime a asociației. De asemenea, deși există un număr rezonabil de voluntari pentru proiectele curente, avem și alte idei sau planuri, care ar necesita fie alți voluntari, fie să le schimbăm actualilor voluntari zona de interes, ceea ce ne-ar lăsa cu deficit în zonele de plecare ... alt cerc vicios!

Ultimul insucces pe care-l considerăm major și pe care ni-l reproșăm este inabilitatea de a stabili relații bilaterale cu entități cu care am fi dorit să colaborăm. Nu am reușit să stabilim un dialog cu conducerea Academiei Române și, în particular, cu cea a Institutului de Lingvistică din București (în ciuda faptului că a existat o colaborare fructuoasă cu Departamentul de Dialectologie).

Pe același tipic ne raportăm și la Ministerul Educației: din partea noastră a existat o reală disponibilitate (materializată în dicționarul întreținut indirect de noi pe site-ul edu.ro), însă colaborarea a rămas unidirecțională, ministerul nerăspunzând niciodată la încercările noastre de dialog. Pentru a nu lăsa impresia că avem probleme cu dialogul doar cu instituțiile de stat, adăugăm pe listă și Wikipedia cu care am avut aceeași unidirecționalitate.

Declanșatorul acestui articol: AcadLexi 2023

Cum anunțăm în prima parte a articolului, la masa rotundă a colocviului AcadLexi din 2023 s-a discutat despre *dexonline*, ceea ce ne onorează. Răspundem aici la câteva dintre acele comentarii, încercând în același timp să clarificăm poziția noastră singulară în peisajul lexicografic românesc:

Mi-ar plăcea ca motoarele de căutare să trimită la resursele digitale [ale Academiei] înainte de a trimite la dexonline.ro (Cosmina Berindei în Berindei *et al.* 2023: 39).

Răspunsul aici este simplu: pentru ca Google (sau alt motor de căutare) să trimită la resursele digitale ale Academiei, este nevoie ca algoritmi să recunoască calitatea paginilor, iar utilizatorii să le folosească intensiv. Soluții posibile:

- creșterea reputației digitale și a calității conținutului digital;

- atragerea utilizatorilor;
- depășirea calității paginii *dexonline.ro* (inginerește în special, dar nu numai);
- plățirea („mituirea”) motoarelor de căutare pentru poziții superioare;
- de ce nu?... integrarea sau chiar achiziționarea *dexonline*.

Într-un fel sau altul, *dexonline.ro* [...] este un instrument excepțional, dar în ultima perioadă platforma își depășește competențele (*ibid.*: 40).

dexonline, înainte de a fi un proiect lexicografic, este un proiect informatic. Competențele informatice, atestate prin diplome, nimeni nu ni le poate pune la îndoială. În ceea ce privește competențele lexicografice, nu am afirmat niciodată că le avem (deși după 25 de ani de digitalizare lexicografică, credem că am face față cu succes oricărui test în domeniu), dar nici că am avea nevoie de ele! De un sfert de veac *dexonline* funcționează cu lexicografia din spațiul public, validată deja de mâna avizată a lexicografului specialist (autorul de dicționar). Reiterăm că rămânem deschiși colaborărilor și criticilor constructive. Lansăm o invitație explicită specialiștilor care doresc să ni se alăture.

Cei de la *dexonline.ro* au început să compileze definiții [...] utilizatorul are acces în primul rând la aceste definiții compilate de nespecialiști (Elena Isabelle Tamba în Berindei *et al.* 2023: 40).

Clarificări: (1) utilizatorul alege varianta la care să aibă un prim acces, iar conform statisticilor utilizatorii preferă „sinteza”, cum o numim noi, și (2) „compilarea” se face semiautomat după constantele din dicționarele de origine, disponibile și verificate. Într-adevăr, scriptul este nespecialist, de aceea este ajutat de un voluntar cu experiență. Desigur, nu negăm că ar putea exista o variantă mai bună, dar nu am descoperit-o încă. Ne simțim nevoiți să repetăm: oricine se poate alătura proiectului pentru a-l îmbunătăți, inclusiv lexicografii cu experiență.

Nu spunem că *dexonline.ro* e rău, [...] e important să punem la dispoziția publicului resurse lingvistice de calitate, verificate de specialiști (*idem*: 40).

Resursele lingvistice sunt sigur de calitate, căci sunt create la Academie. Dacă doar verificarea este problema, încă o dată, oricine se poate alătura ca voluntar proiectului, inclusiv lingviștii din cadrul Academiei.

Dexonline.ro are atât de mult succes pentru că maniera electronică de consultare a informației este dinamică, facilă (Gabriela Haja în Berindei *et al.* 2023: 40–41).

Ne-am bucurat că a existat și feedback pozitiv. Reacționăm și când suntem lăudați și spunem că noi nu suntem aproape niciodată mulțumiți. Avem o listă lungă cu idei de îmbunătățire a site-ului, de prezentare a datelor, de creare de materiale educative, care stau la rând...

Este *dexonline* în concurență cu Academia?

Cert e că resursele primare oferite de *dexonline* sunt în mare parte academice, deci nu numai că nu concurăm Academia și institutele asociate, ba, dimpotrivă, îndrăznim să afirmăm că le promovăm munca. Și nu numai că promovăm resursele create de Academie, dar o facem la un nivel superior, digital, față de cel care a fost gândit inițial, dicționarul de hârtie. Ne mândrim cu un sistem robust, intuitiv, prietenos și ușor de folosit. Calitățile acestea vor atrage noi generații de utilizatori atât timp cât continuăm să întreținem site-ul.

Acesta este motivul pentru care ne dorim să oferim acces neîngrădit la resursele limbii române. Realitatea din acest moment arată că nu suntem un simplu dicționar, nici o colecție de dicționare, ci un furnizor de resurse libere (și cod, și date). Iar din această perspectivă pare logică componenta morală pe care o menționăm tot timpul¹⁰, pentru că ne pasă cine beneficiază de munca noastră și cum.

Așadar, *dexonline* se poziționează drept gardianul digital al patrimoniului lexicografic românesc – arhivar riguros și custode minuțios al tezaurului de definiții acumulat în dicționarele tipărite de-a lungul timpului (Frâncu *et al.* 2025). În zona special dedicată definițiilor, proiectul nostru se înscrie într-un demers de conservare a informației, menținând o fidelitate strictă față de sursele originale.

Într-o epocă în care civilizația noastră parcurge ireversibil calea către universul digital, moștenirea lexicografică a trecutului necesită eforturi susținute în prezent pentru a-și asigura transmiterea către viitor. Prin urmare, *dexonline* nu este doar un instrument de consultare, ci un pod cultural esențial între generații, o investiție în continuitatea lingvistică românească.

Ecce dexonline! – iată platforma care democratizează accesul la cunoașterea lexicală și transformă patrimoniul academic într-un bun comun al tuturor vorbitorilor de română.

Ar exista viață lexicografică digitală și fără *dexonline*?

Nu am fi dorit să existe și această secțiune, însă nu trebuie să neglijăm această posibilitate, căci stoparea proiectului se poate întâmpla oricând, voluntar sau involuntar. Suntem pregătiți în orice moment pentru acest scenariu, pe care îl întrevădem în felul următor:

– *codul*: va supraviețui, este *open source* (licență AGPL), deci disponibil oricui;
datele: vor supraviețui, ca *open data* (licență GPL), dar avem anumite acorduri semnate în nume personal, deci putem spune că continuitatea va fi parțială;

– *site-ul*: este plătit pe o perioadă de câțiva ani înainte, deci va mai funcționa înainte să se închidă de la sine;

– *utilizatorii*: vor rămâne o perioadă relativ lungă, cel puțin până când lipsa unui administrator activ va crea disfuncționalități ineluctabile. Sigur, ar putea fi preluați de site-ul Academiei, teoretic, dar ne întrebăm dacă, practic, acest site, așa cum este el conceput în acest moment, poate susține un asemenea trafic.

¹⁰ V. manifestul *dexonline*: https://wiki.dexonline.ro/wiki/Manifestul_dexonline.

Cert este că există ceva ce foarte probabil nu va putea fi înlocuit: pasiunea, ardoarea cu care lucrăm împreună și dorința de a inova.

BIBLIOGRAFIE

- Barbu 2022 = Ana-Maria Barbu, *Despre greșelile din limbajul presei digitale*, în *Studii și cercetări lingvistice*, iulie-decembrie, București, p. 166–180.
- Berindei *et al.* 2023 = Cosmina-Maria Berinde, Anna Borow, Cristian Moroianu, Cristina Florescu, Gabriela Haja, Elena Isabelle Tamba, *Masa rotundă „Prezent și perspective în lexicografia academică românească”*, în Gabriela Haja, Mariana Nastasia (coord.), *Actele Colocviului Internațional „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”*. 2023, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, p. 33–44, <https://doi.org/10.52257/30086159>, https://philippide.ro/volume_acadlexi.html.
- Crișan *et al.* 2024 = Alexandru Crișan, Liviu Papadima, Ioana Pârvulescu, Florentina Sânmihăian, Rodica Zafiu, *Limba și literatura română. Manual pentru clasa a IX-a*, București, Art Klett.
- DEX 2009 = Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, coord.: Ion Coteanu, Lucreția Mareș, București, Editura Univers Enciclopedic, via <https://dexonline.ro/>.
- Euronews Romania 2024 = Reportaj Euronews Romania, <https://www.youtube.com/watch?v=QBa8lyJBBkg&t=34s>.
- Frâncu, Borza 2020 = Cătălin Frâncu, Radu Borza, *Romanian Collaborative Lexicography: A Brief History of Dexonline*, în *A Local Perspective on Lexicography*, M. Burada și R. Sinu (ed.), Cambridge Scholars Publishing, <https://blog.dexonline.ro/a-brief-history-of-dexonline/>.
- Frâncu *et al.* 2025 = Cătălin Frâncu, Radu Borza, Anca Alexandru, *Filolog-informatician, o colaborare indispensabilă la dexonline. Digitalizarea Dicționarului enciclopedic ilustrat (Candrea, Adamescu)*, comunicare în cadrul celei de-a XXIII-a ediții a Simpozionului anual internațional *Limbă, cultură și identitate românească*, organizat de Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, Academia Română, Filiala Iași.
- Lombard, Gâdei 1981 = Alf Lombard, Constantin Gâdei, *Dictionnaire morphologique de la langue roumain*, Editura Academiei.
- Project Management Institute 2018 = Project Management Institute, *A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide)*.
- Pușcariu *et al.* 1938 = Sextil Pușcariu (coord. inițial), *Atlasul lingvistic român*, Cluj, Muzeul Limbii Române, 1938–1942.
- DLRLC = Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul limbii române literare contemporane*, I (A–C): 1955, II (D–L): 1956, III (M–R): 1957, IV (S–Z): 1958, coord.: Dimitrie Macrea, Emil Petrovici, [București], Editura Academiei Republicii Populare Române.
- Scriban 1939 = August Scriban, *Dicționarul limbii românești*. (Etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme), Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939.
- Șăineanu 1929 = Lazăr Șăineanu, *Dicționar universal al limbei române*, a șasea edițiune revăzută și adăogită, Ortografia Academiei Române,[Craiova], Editura Scrisul Românesc.

Vasilescu 2022 = Mircea Vasilescu, *Dexonline, ATILF și tezaurul pierdut. Cum nimerim cu digitalizarea în gard*, <https://mirceavasilescu.blog/2022/01/10/dexonline-ro-atilf-si-tezaurul-pierdut-cum-nimerim-cu-digitalizarea-in-gard/>.

Wysocki 2015 = Robert K. Wysocki, *Effective Project Management: Traditional, Agile, Extreme*, ediția a V-a, Wiley, p. 341–352.

**DEXONLINE'S SUCCESS, COOPERATION SUCCESS
SUBLIMINAL MESSAGE DECRYPTED A PRIORI:
DEXONLINE IS NOT THE ACADEMY'S COMPETITOR**

ABSTRACT

For over two decades, *dexonline* has been the undisputed leader of Romanian lexicography online tools, having more than 300 million searches in 2024 alone. It has become an indispensable tool for a vast audience, from students and writers to philologists and even academic researchers. Remarkably, this entire endeavour is sustained by volunteers, operating without any external funding. Despite this success, some in the academic community perceive *dexonline* as a competitor or feel it oversteps its mandate. This presentation analyses the factors behind *dexonline*'s success, both synchronically and diachronically, while addressing the criticisms and mistrust from academic circles. We also want to debunk myths about supposed rivalry with the Academy and show that collaboration is actually beneficial for the general public. The project's achievements are founded on core principles: collaboration, interdisciplinarity, excellence, open data, critical thinking, and community service. Success stems from meeting both personal and public needs. Embracing constructive criticism is essential to our growth, and we view our own shortcomings and failed attempts at institutional collaboration not as defeats, but as valuable learning experiences for all.

Keywords: *dexonline, success, cooperation, digital dictionaries, collaborative lexicography.*

